

РОЗДІЛ 10. СТАТИСТИКА

ОФІЦІЙНІ ДЖЕРЕЛА ОТРИМАННЯ ІНФОРМАЦІЇ ЩОДО СТАТИСТИКИ ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ: ТРУДНОЩІ ОЦІНКИ ТА ГАРМОНІЗАЦІЯ З МІЖНАРОДНИМИ СТАНДАРТАМИ

OFFICIAL INFORMATIONAL SOURCES OF TOURISM STATISTICS IN UKRAINE: ASSESSMENT DIFFICULTIES AND HARMONIZATION WITH INTERNATIONAL STANDARDS

УДК 338.48:31

DOI: <https://doi.org/10.32843/infrastruct62-33>

Гаталяк О.М.

асистент кафедри туризму
Львівський національний університет
імені Івана Франка

Монастирський В.Р.

к.г.н., доцент,
доцент кафедри туризму
Львівський національний університет
імені Івана Франка

Ганич Н.М.

асистент кафедри туризму
Львівський національний університет
імені Івана Франка

Oksana Hatalyak

Ivan Franko National University of Lviv

Volodymyr Monastyrsky

Ivan Franko National University of Lviv

Nataliya Hanych

Ivan Franko National University of Lviv

У статті досліджено джерела інформації державних статистичних спостережень у туризмі. Охарактеризовано основні форми звітності офіційних статистичних спостережень, проаналізовано головні проблеми, пов'язані з отриманням статистичних даних у туризмі. Виявлено певні відмінності між статистикою туризму та елементами платіжного балансу України. Акцентовано на тому, що окремі показники статистичних спостережень України слід інтегрувати до єдиної світової системи, а дані та процедури їх збору – гармонізувати. На базі «Міжнародних рекомендацій зі статистики туризму» (2008 р.) країнам пропонується розробити власні системи статистики туризму. Уніфіковані методики збору даних дадуть змогу уникнути спотворень даних як у країні загалом, так і в областях. Ініціювання подальших систематичних опрацювань передбачає аналіз туристичного споживання за кордоном, обсягів трансграничного надання послуг, вивчення туристичного сателітного рахунку.

Ключові слова: статистика туризму, офіційні джерела статистичної інформації, форми звітності державних статистичних спостережень, платіжний баланс, Туристичний барометр України.

В статтє изложена информация об источниках информации государственных

статистических наблюдений в туризме. Охарактеризованы основные формы отчетности официальных статистических наблюдений, проанализированы главные проблемы в получении статистических данных в туризме. Выявлены определенные отличия между статистикой туризма и элементами платежного баланса Украины. Отмечено, что отдельные показатели статистических наблюдений Украины следует интегрировать в единую мировую систему, а данные и процедуры их сбора – гармонизировать. На базе «Международных рекомендаций по статистике туризма» (2008 г.) странам предлагается разработать собственные системы статистики туризма. Унифицированные методики сбора данных позволят избежать искажений данных как в стране, так и в областях. Инициирование дальнейших систематических проработок предполагает анализ туристического потребления за рубежом, объемов трансграничного предоставления услуг, изучение туристического сателитного счета.

Ключевые слова: статистика туризма, официальные источники статистической информации, формы отчетности государственных статистических наблюдений, платежный баланс, Туристический барометр Украины.

The article investigates the sources of information of tourism state statistical observations. The main reporting forms of official statistical observations are described. The main problems related to obtaining statistics in tourism are analyzed. The differences in the calculating methods of the same indicators are emphasized. It is established that the difficulty of obtaining information on tourism in 2020 is due to quarantine restrictions, as well as changes and additions to the methodological provisions of tourism statistics. The analysis of the information concerning temporary accommodation and the food organization is made. Indicators of collective accommodation facilities in Ukraine and the number of accommodated visitors for 2011–2020 are given. Unfortunately, the presented structure does not coincide with the classification of temporary accommodation services recommended by UNWTO. The differences between tourism statistics and elements of the payment balance of Ukraine are analyzed. In particular, the balance of payments in the article "Travel" takes into account more people than visitors. The differences also apply to the list of items and services, the cost of which is reflected in the article "Travel" of the payment balance, as well as included in travel expenses. The article emphasizes that certain indicators of statistical observations of Ukraine should be integrated into a single world system, and data and procedures for their collection should be harmonized. countries are encouraged to develop their own tourism statistics systems based on the International Guidelines for Tourism Statistics (2008). Unified methods of data collection will avoid data distortions both in the country as a whole and in the regions. The Tourist Barometer of Ukraine offers a new approach for Ukrainian tourism statistics. It's introduction will allow to process statistical data characterizing tourism and obtained during various state statistical observations. Large data sets on all economic entities, employment, volumes of implemented services, value added and costs, grouped according to the principle that set out in the International Guidelines for Tourism Statistics 2008. It allows to take a step towards understanding the place of tourism in the economy. Initiation of further systematic studies involves the analysis of tourist consumption abroad, the volume of cross-border provision of services, the study of the tourist satellite account.

Key words: tourism statistics, official sources of statistical information, reporting forms of state statistical observations, payment balance, Tourist Barometer of Ukraine.

Постановка проблеми. Важливою рисою статистики туризму є системний підхід до вивчення сфери туризму. Це передбачає розроблення системи показників, яка охоплює основні види туристичної діяльності. Найпростішими за змістом є

показники обсягу туристичних потоків, тривалості перебування туриста в місці призначення, величини і структури туристичних витрат, діяльності підприємств туристичної індустрії тощо. Труднощі насамперед виникають під час оцінки

частки туризму в макроекономічних показниках. Серед нагальних проблем вітчизняної статистики туризму – порівняність баз даних, включаючи міжнародні зіставлення, упровадження туристичного сателітного рахунку в регіональній та національній туристичній статистиці та відсутність детальної статистичної інформації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагому роль в уніфікації методології статистики туризму відіграють міжнародні статистичні та туристичні організації. Значний внесок у розроблення питань статистичного дослідження туристичної сфери зробили такі вчені, як І. Калачова, Е.І. Куценко, О.Г. Милашко, А.З. Підгорний, М.С. Рахман та ін.

Постановка завдання. Основним завданням є аналіз інформації щодо актуальних офіційних джерел статистики туризму в Україні, поширення даних про Туристичний барометр України, дослідження та узагальнення міжнародного досвіду, окреслення напрямів удосконалення для побудови комплексної системи статичних показників, за допомогою яких об'єктивно визначаються роль і місце туризму в економіці України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Статистичні дослідження в туризмі покликані оцінити та вибрати цільові ринки, допомогти формувати нові туристичні продукти, коригувати маркетингові стратегії, приймати оперативні рішення щодо інвестицій тощо.

Основними джерелами отримання інформації щодо статистики туризму є насамперед державні статистичні спостереження. До них належать:

- адміністративні дані Державної служби статистики України;
- адміністративні дані центральних органів виконавчої влади;

- адміністративні дані Державної фіскальної служби України;

- адміністративні дані Міністерства екології та природних ресурсів України щодо об'єктів природоохоронного фонду;

- дані Національного банку України [9, с. 26].

За результатами досліджень формується система показників статистики туризму, яка характеризує в'їзний, виїзний і внутрішній туризм, екскурсійну діяльність, туристичну індустрію, зайнятість в туризмі, економічний внесок туризму.

Держстат оновив деякі форми статистичних звітів, які потрібно подавати у 2021 р. Зокрема, було оновлено: форму № 1-туризм (річна) «Звіт про туристичну діяльність», що діє зі звіту за 2020 р. – Наказ від 17.06.2020 № 181. Форма поширюється на юридичних осіб (туроператорів та турагентів), фізичних осіб – підприємців (турагентів); форму № 1-КЗР (річна) «Звіт про діяльність колективного засобу розміщування», що починає діяти зі звіту за 2020 р. – Наказ Держстату від 17.06.2020 № 180. Форма поширюється на юридичних осіб, відокремлені підрозділи юридичних осіб.

У результаті звузився перелік даних, що можна отримати з вищезгаданих форм статистичних звітів. Зокрема, не збираються дані про: середньооблікову кількість штатних працівників суб'єктів туристичної діяльності; дохід від надання туристичних послуг (без ПДВ, акцизного податку й аналогічних обов'язкових платежів); суми комісійних, агентських і інших винагород; кількість реалізованих туроператорами та турагентами туристичних путівок; вартість реалізованих туроператорами та турагентами туристичних путівок; кількість туроднів за реалізованими туроператорами та турагентами туристичними путівками; кількість працівників КЗР; показники фінансово-господарської діяльності КЗР [8].

Таблиця 1

Основні форми звітності державних статистичних спостережень щодо статистики туризму

	Назва форми звітності	Статистичні дані
1.	№ 1-КЗР «Звіт про діяльність колективного засобу розміщування»	кількість колективних засобів розміщення (КЗР) за типами (готелі та аналогічні засоби розміщування та спеціалізовані засоби розміщування); кількість місць/номерів; кількість розміщених осіб; кількість ночівель
2.	форма № 1-туризм «Звіт про туристичну діяльність»	кількість суб'єктів туристичної діяльності; кількість туристів, обслугованих туроператорами та турагентами, у тому числі за країнами в'їзду та виїзду; кількість реалізованих туристичних пакетів, операційні витрати суб'єктів туристичної діяльності; витрати на послуги сторонніх організацій, що використовуються під час виробництва туристичного продукту
3.	форма № 1-от «Звіт дитячого закладу оздоровлення та відпочинку»	кількість дитячих закладів оздоровлення та відпочинку; кількість місць у дитячих закладах оздоровлення та відпочинку; кількість дітей, які перебували у дитячому закладі оздоровлення та відпочинку влітку
4.	форма № 1 послуги «Звіт про обсяги реалізованих послуг»	обсяг реалізованих послуг без ПДВ; обсяг реалізованих послуг включаючи ПДВ. Форма звіту 1-послуги призначена для квартальної звітності. Місячна та річна форми звіту не використовуються

Джерело: складено за [9, с. 27]

Актуальним завданням статистики туризму є подолання непорівняності показників. Приміром, кількість міжнародних туристичних прибуттів, тривалість перебування не дають змогу провести порівняння на рівні адміністративних районів у межах однієї країни. Непорівняні невагітні показники розвитку туризму, що характеризують туристичний попит. Часто показники статистики туризму непорівняні в часі, що перешкоджає побудові довгих рядів динаміки, які є важливими для виявлення тенденцій розвитку сфери туризму.

Складність отримання інформації щодо сфери туризму в 2020 р. зумовлена карантинними обмеженнями, а також через зміни і доповнення методологічних положень зі статистики туризму. Так, через карантинні обмеження не заповнюється форма № 1-от «Звіт дитячого закладу оздоровлення та відпочинку», немає форми № 8-нк «Звіт про діяльність музею», з 2018 р. державне статистичне спостереження охоплює колективні засоби розміщування тільки юридичні особи.

У табл. 2 нами наведено показники про колективні засоби розміщування в Україні та кількість розміщених відвідувачів за 2011–2020 рр. Як бачимо, починаючи з 2018 р. кількість колективних засобів розміщування поступово скорочувалася. Починаючи з 2018 р. не враховуються фізичні особи – підприємці, і статистика щодо колективних засобів розміщування виглядає по-іншому

(табл. 3). Оцінку та розрахунок показників щодо фізичних осіб – підприємців здійснюють на підставі адміністративних даних Державної податкової служби.

Значна частка витрат на розміщення як іноземних, так і внутрішніх туристів на території України припадає на діяльність індивідуальних підприємців або домогосподарств у частині надання послуг оренди власного або орендованого нерухомого майна. Проте дані щодо обсягів витрат лишаються поза межами статистичного спостереження.

Державна служба статистики України подає інформацію про обсяг реалізованих послуг за видами економічної діяльності. Для туризму важливою є інформація, що стосується тимчасового розміщування й організації харчування. У структурі представлених послуг – тимчасове розміщування; діяльність готелів і подібних засобів тимчасового розміщування; діяльність засобів розміщування на період відпустки та іншого тимчасового проживання; надання місць кемпінгами та стоянками для житлових автофургонів і причепів; діяльність із забезпечення стравами та напоями; діяльність ресторанів, надання послуг мобільного харчування; постачання готових страв; постачання напоями. Проте така структура не відповідає класифікації послуг тимчасового розміщування, рекомендованих ЮНВТО. У звітності представлена інформація загалом по Україні та в розрізі адміністративних областей (у менш структурованому вигляді) (табл. 4).

Таблиця 2

Колективні засоби розміщування в Україні, включаючи юридичних та фізичних осіб підприємців, у 2011–2017 рр.

	Кількість колективних засобів розміщування, од.	Кількість місць у колективних засобах розміщування, тис од.	Кількість осіб, що перебували у колективних засобах розміщування, тис осіб
2011	5882	567,3	7426,9
2012	6041	583,4	7887,4
2013	6411	586,6	8303,1
2014	4572	406,0	5423,9
2015	4341	402,6	5779,9
2016	4256	375,6	6544,8
2017	4115	359,0	6661,2
2018	4719	300,0	7006,2

Джерело: складено за матеріалами Державної служби статистики України [1]

Таблиця 3

Колективні засоби розміщування в Україні, юридичні особи, відокремлені підрозділи юридичних осіб у 2018–2020 рр.

	Кількість колективних засобів розміщування, од.	Кількість місць у колективних засобах розміщування, тис од.	Кількість осіб, що перебували у колективних засобах розміщування, тис осіб
2018	1591	181,2	4826,3
2019	1626	186,8	4604,9
2020	1337	155,0	2218,6

Джерело: складено за матеріалами Державної служби статистики України [1]

Обсяг реалізованих послуг підприємствами сфери послуг із тимчасового розміщування організації харчування за видами економічної діяльності у III кварталі 2021 р.

% з/п	Назва послуги	Обсяг реалізованих послуг, тис грн	У тому числі реалізовано послуг населенню	
			усього, тис грн	у % до загального обсягу
1.	Тимчасове розміщування й організація харчування	9564132,1	6186555,9	64,7
2.	Тимчасове розміщування	3689230,5	2215138,6	60,0
3.	Діяльність готелів і подібних засобів тимчасового розміщування	3061477,9	2007580,5	65,6
4.	Діяльність засобів розміщування на період відпустки та іншого тимчасового проживання	596490,6	195059,3	32,7
5.	Надання місць кемпінгами та стоянками для житлових автофургонів і причепів	-	-	-
6.	Діяльність інших засобів тимчасового розміщування	31262,0	12498,8	40,0
7.	Діяльність із забезпечення стравами та напоями	5874901,6	3971417,3	67,6
8.	Діяльність ресторанів, надання послуг мобільного харчування	4185005,8	3702850,6	88,5
9.	Постачання готових страв	1598138,8	188878,7	11,8
10.	Обслуговування напоями	91757,0	79688,0	86,8
11.	Усього	290602328,1	65055106,8	22,4

Джерело: складено за матеріалами Державної служби статистики України [1]

Інформаційну базу для аналізу фінансових потоків у сфері міжнародного туризму становить платіжний баланс країни. ЮНВТО та МВФ проводять співпрацю щодо погодження міжнародних рекомендацій зі статистики туризму та керівництва зі складання платіжного балансу. Але певні відмінності між статистикою туризму й елементами платіжного балансу, що пов'язані з поїздками і пасажирськими перевезеннями залишаються. Так, у платіжному балансі у статті «Поїздки» враховується більше осіб, ніж відвідувачі. Відмінності також спостерігаємо в переліку товарів і послуг, витрати на придбання яких відображено у статті «Поїздки» платіжного балансу, а також включено у склад туристичних витрат.

До групи туристських послуг не включаються транспортні витрати туристів із переміщення у межах відвідуючої ними країни, якщо такі перевезення здійснюються транспортними підприємствами, які не є резидентами цієї країни, а також міжнародні перевезення туристів, що враховуються за статтею «Послуги пасажирського транспорту» в рамках транспортних перевезень. До туристських послуг не включаються також товари, придбані туристами з метою їх перепродажу у власній або в будь-якій іншій країні.

В Україні відповідальність за складання платіжного балансу на законодавчому рівні покладено на Національний банк, який забезпечує складання та публікацію статистики зовнішнього сектору відповідно до вимог 6-го видання «Керівництва з платіжного балансу та міжнародної інвестиційної позиції» (МВФ, 2009 р.) та «Керівництва для

укладачів і користувачів статистики зовнішнього боргу» (МВФ, 2013 р.) [3].

Оцінка обсягів експорту/імпорту за статтею «Подорожі» базується на кварталних даних щодо кількості іноземців, які в'їхали в Україну та громадян України, що виїхали за кордон (у розрізі країн світу та мети поїздки), середніх витрат одного подорожуючого та середньої тривалості поїздки. Джерелом інформації щодо чисельності осіб, які виїжджають або в'їжджають, є дані статспостережень Адміністрації Державної прикордонної служби України, щодо середніх витрат та тривалості: законодавчі акти Кабінету Міністрів України про норми відшкодування витрат на відрядження в межах України та за кордон, дані державних статспостережень та вибіркового опитувань відвідувачів (Державна служба статистики України), дані Департаменту туризму та курортів Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, дані ЗМІ та мережі Internet [3].

У платіжному балансі послуги за статтею «Подорожі» відрізняються від багатьох інших наданих зовнішньоекономічних послуг тим, що саме споживач послуги визначає характерну особливість подорожі. Споживач (або приїжджий) прибуває в іншу країну з метою придбання товарів та послуг. Таким чином, у розширеній класифікації послуг, що відображена у платіжному балансі, будь-яким певним видом продукту є не самі подорожі, а набір товарів і послуг, спожитих тими, хто приїжджає [5, с. 20].

У даних Національного банку України подається узагальнена інформація на підставі платіжного балансу за статтею «Подорожі», що входить

до розділу «Послуги». Тут зазначаються дані про вартість товарів і послуг, придбаних резидентами за кордоном або нерезидентами у вітчизняній економіці під час ділових і особистих поїздок (табл. 5).

Труднощі виникають під час отримання інформації на обласному рівні, оскільки Національний банк України не дає дані в розбивці за регіонами. Ситуацію можна виправити за рахунок проведення вибіркового опитувань або через застосування даних альтернативних джерел інформації.

Від'ємне сальдо за статтею «Подорожі» у 2020 р. справляє потужний негативний вплив на формування сальдо рахунку поточних операцій усього платіжного балансу України з усіма негативними макроекономічними наслідками для нашої держави.

Для статистики туризму важливою є її порівняльність. На базі «Міжнародних рекомендацій зі статистики туризму» (2008 рю) країнам пропонується розробити власні системи статистики туризму. «Міжнародні рекомендації зі статистики туризму» є методологічною основою для збору й обробки статистичних даних із туризму в усіх країнах незалежно від рівня розвитку їхніх статистичних систем [7].

Окремі показники статистичних спостережень України слід інтегрувати до єдиної світової системи, а дані та процедури їх збору – гармонізувати. З урахуванням положень міжнародних рекомендацій зі статистики туризму Державною службою статистики України розроблено та в 2011 р. опубліковано «Методологічні положення зі статистики туризму». Метою положень є підготовка роз'яснень щодо інструментів (класифікації, реєстри), які використовуються для проведення державних статистичних спостережень зі статистики туризму; надання роз'яснень щодо основних визначень і понять зі статистики туризму; визначення порядку організації та проведення державних статистичних спостережень, принципів формування сукупності одиниць і т. ін. [2, с. 26]. У 2019 р. було розроблено Методологічні положення з організації

державного статистичного спостереження щодо туристів та одноденних відвідувачів на пунктах пропуску через державний кордон (для в'їзного туризму), затверджені Наказом Держстату № 453.

Україна знаходиться в процесі коригування підходів до статистики туризму з міжнародними методиками, зокрема відповідними Регламентами ЄС. Уніфіковані методики збору даних дадуть змогу уникнути спотворень даних як у країні загалом, так і в областях.

Новий для української статистики туризму підхід пропонує Туристичний барометр України. Це збірка даних щодо туристичного попиту (потік відвідувачів, кількість розміщених у колективних засобах розміщування, відвідувачі музеїв, пасажиропотік), туристичної пропозиції (зайнятості в галузях туризму, інвестиційної активності, платіжного балансу в галузях, що стосуються туризму) [10].

Великі масиви даних структурної статистики щодо кількості суб'єктів господарювання, зайнятості, обсягів реалізованих послуг, доданої вартості і витрат згруповані згідно з викладеним у Міжнародних рекомендаціях статистики туризму 2008 р. принципу – за видами туристичних продуктів, що дає змогу зробити крок у напрямі розуміння місця туризму в економіці країни.

Висновки з проведеного дослідження. Проведене дослідження продемонструвало, що українська система статистики туризму характеризується низкою протиріч, що надзвичайно ускладнює подальше використання даних із метою прийняття стратегічних рішень.

Серед головних завдань у цьому напрямі: гармонізація системи туристичної статистики відповідно до міжнародних рекомендацій; розроблення методик та інструкцій з організації статистичних спостережень на державному та регіональному рівнях; упровадження єдиних стандартів збору даних для порівняності статистики туризму між регіонами; популяризація та практичне впровадження туристичного сателітного рахунку в регіональну та національну туристичну статистику.

Таблиця 5

Подорожі: експорт-імпорт послуг в Україні, 2020 р. (млн дол. США)

	1 квартал	2 квартал	3 квартал	4 квартал	За рік
Експорт послуг (отримано від нерезидентів)					
всього	203	16	87	68	374
країни СНД	101	8	29	18	156
інші країни	102	8	58	50	218
з них країни ЄС	60	4	32	23	119
Імпорт послуг (сплачено нерезидентам)					
всього	1746	668	1228	1049	4691
країни СНД	189	47	64	57	357
інші країни	1557	621	1164	992	4334
з них країни ЄС	1318	589	851	837	3595
Сальдо	-1543	-652	-1141	-981	-4317

Джерело: складено за [6]

Запровадження Туристичного барометра України дасть змогу опрацювати статистичні дані, що у той чи інший спосіб характеризують туризм і отримані в ході різних державних статистичних спостережень.

До перспективних напрямів подальших досліджень слід віднести питання методології обліку та аналізу туристичного споживання за кордоном, обсягів транскордонного надання послуг.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Державна служба статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/tur_.htm (дата звернення: 03.10.2021).

2. Калачова І.В. Інтегрована система статистики туризму: структура та напрями використання. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. С. 955–960. URL: <http://global-national.in.ua/archive/16-2017/189.pdf> (дата звернення: 11.10.2021).

3. Методологічний коментар до статистики зовнішнього сектору України (відповідно до 6-го видання «Керівництва з платіжного балансу та міжнародної інвестиційної позиції»). URL: <https://old.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=19138166> (дата звернення: 12.11.2021).

4. Методологічні положення зі статистики туризму: Наказ Державної служби статистики України від 23.12.2011 № 372. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/metod_polog/metod_doc/2019/39/mp_turizm.pdf (дата звернення: 12.11.2021).

5. Микитенко М.Т., Лєснікова М.В., Пономаренко К.О. Методологічні питання розрахунку вартості послуг за статтею «Туристські послуги» у зовнішньоекономічній діяльності. 2010. № 3(50). С. 18–23. URL: <https://su-journal.com.ua/index.php/journal/issue/download/9/2010-3> (дата звернення: 14.11.2021).

6. Міжнародні рекомендації зі статистики туризму, 2008 рік. *Організація Об'єднаних Націй*. URL: http://unstats.un.org/unsd/publication/SeriesM/Seriesm_83rev1r.pdf (дата звернення: 15.11.2021).

7. Мінфін. Економіка України. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/travel/2020/> (дата звернення: 16.11.2021).

8. Наказ Державної служби статистики України «Про затвердження форми державного статистичного спостереження № 1-туризм (річна) «Звіт про туристичну діяльність». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0181832-20#Text> (дата звернення: 16.11.2021).

9. Підгорний А.З., Милашко О.Г. Статистика туризму: навчальний посібник. Одеса: ОНЕУ, 2014. 204 с.

10. Туристичний барометр України: інфографіка. URL: <http://www.ntoukraine.org/assets/files/ntou-barometer-poster2020.pdf> (дата звернення: 15.11.2021).

http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/tur_.htm (accessed 03 October 2021).

2. Kalachova I.V. (2016) Integrovana systema statystyky turyzmu: struktura ta napryamy vykorystannya. *Globalni ta nacionalni problemy ekonomiky Mykolayivskiy nacionalnyj universytet imeni V.O. Sukhomlinskogo* [Integrated system of tourism statistics: structure and directions of use. Global and national economic problems Mykolayiv National University of V.O. Sukhomlinsky]. Pp. 955–960. Available at: <http://global-national.in.ua/archive/16-2017/189.pdf> (accessed 11 October 2021).

3. Metodologichnyj komentar do statystyky zovnishnogo sektoru Ukrayiny vidpovidno do 6-go vydannya «Kerivnyctva z platizhnogo balansu ta mizhnarodnoyi investytsijnoyi pozyciyi» [Methodological commentary on the external sector statistics of Ukraine (according to the 6th edition of the "Balance of Payments and International Investment Position Manual")]. Available at: <https://old.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=19138166> (accessed 12 November 2021).

4. Metodologichni polozhennya zi statystyky turyzmu. Nakaz Derzhavnoyi sluzhby statystyky Ukrayiny 23.12.2011 r. no. 372 [Methodological provisions on tourism statistics. Order of the State Statistics Service of Ukraine of 23.12. 2011 № 372]. Available at: http://www.ukrstat.gov.ua/metod_polog/metod_doc/2019/39/mp_turizm.pdf (accessed 12 November 2021).

5. Mykytenko M.T., Lyesnikova M.V., Ponomarenko K.O. (2010) Metodologichni pytannya rozrakhunku vartosti poslug za statteyu "Turystski poslugy" u zovnishnoekonomichnij diyalnosti [Methodological issues of calculating the cost of services under the article "Tourist services" in foreign economic activity], no. 3(50) pp. 18–23. Available at: <https://su-journal.com.ua/index.php/journal/issue/download/9/2010-3> (accessed 14 November 2021).

6. Mizhnarodni rekomendaciyi zi statystyky turyzmu, 2008 rik [International Recommendations on Tourism Statistics, 2008]. *Organizaciya Obyednanyx Nacij*. Available at: http://unstats.un.org/unsd/publication/SeriesM/Seriesm_83rev1r.pdf (accessed 15 November 2021).

7. Minfin. Ekonomika Ukrayiny [Ministry of Finance. Ukraine economy]. Available at: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/travel/2020/> (accessed 16 November 2021).

8. Nakaz Derzhavnoyi sluzhby statystyky Ukrayiny «Pro zatverdzhennya formy derzhavnogo statystychnogo sposterezhennya n. 1-turyzm [Order of the State Statistics Service of Ukraine "On approval of the form of state statistical observation № 1-tourism]. «Zvit pro turystychnu diyalnist». Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0181832-20#Text> (accessed 16 November 2021).

9. Pidgornyj A.Z., Mylshko O.G. (2014). Statystyka turyzmu: Navchalnyj posibnyk [Tourism Statistics: A Textbook]. Odessa: ONEU (in Ukrainian).

10. Turystychnyj barometr Ukrayiny: infografika [Tourist barometer of Ukraine: infographics]. Available at: <http://www.ntoukraine.org/assets/files/ntou-barometer-poster2020.pdf> (accessed 15 November 2021).

REFERENCES:

1. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrayiny [State Statistics Service of Ukraine]. Available at: